

למטייל

גליון מס'

25

תרומה - תצוה תשפ"ד

תורה

יב

ליקו"מ תינא

שהתפתח לוי שבילי השכל עד שאכנס בחדרי התורה הקדושה ואזכה לבנם ולטייל בתורתך הקדושה מחדר לחדר ומפליטין מפליטין ומחיבא לחיבא ומכית לעליה ומעליה לעליה

גליון דו שבועי למטיילים בתורת רביה"ק בסדר התורה הזמנית

חיים של תורה

נקודות לחיים מ'התורה הזמנית'

והזהיר מאוד לילך...

בריח התיכון

ידועה ומפורסמת אזהרתו המפורשת של הרועה הרחמן רבינו הקדוש 'לילך תמיד עם התורה אזמרה לאלוקי בעודי'. אזהרה זו כתובה בצורה ברורה וגלויה בתוך דיבורי תורה רפ"ב בעצמה, והיא חוזרת ונשנית שוב ושוב בדברי מוהרנ"ת.

לקראת סיום הלימוד בתורה 'איה מקום כבודו', חובה עלינו לשים לנגד עינינו את אזהרתו של מוהרנ"ת, ללכת תמיד עם התורה והעצה של החיפוש והבקשה אחרי כבודו יתברך, כמו בתורה רפב.

"על פן עקשיו בתקוף הגלות האחרון בסופו צריך פל אחד ואחד ליהרר מאד לילך עם המאמר הנל לקיים ככל הפתוב בו לדרש ולבקש ולחפש מאד מאוד בכל עת ובכל מקום אחר כבודו יתברך וישאל ויבקש איה מקום כבודו. ואז אם יבקשו ויידרשו היטב, יוכל בנודאי למצאו יתברך אפילו אם הוא הגרוע שבגרועים, אפילו אם עבר מה שעבר וגם עקשיו הוא במקום שהוא, אף על פי כן יחזק ידו תמיד לבקש ולחפש אותו יתברך גם במקומו"

עצה זו הינה אבן יסוד לכל עצותיו הקדושות, כעין בריח תיכון ההולך ועובר בפנימיותה של כל תורה, בדיוק כמו העצה והתורה של 'אזמרה לאלוקי בעודי' לחפש תמיד אחרי נקודות טובות.

דרך תמידית

אך לכאורה יש קושי גדול ללכת עם עצה זו של חיפוש בקשה בצורה באופן תמידי ויומיומי, עד ש'בכל עת ובכל מקום' האדם יבקש ויחפש תמיד איה מקום כבודו.

לקושי הזה יש שתי סיבות מרכזיות; האחת מצד עצם הבנת התורה, שמבואר מתוכה שעיקר העצה לצעוק ולבקש איה מקום כבודו היא רק כאשר האדם נופל למקומות רעים ורחוקים מאוד, והרי האדם המצוי אינו מרגיש בכל עת כל כך רחוק ומטונף שיבוא מתוך חוויה שכזו לצעוק וחיפוש. והשנית מצד קיום הדבר למעשה. תנועת הנפש

הכוח לחפש תמיד

לכן מוסיף ומבאר מוהרנ"ת שבימי הגלות, דווקא כאשר הגלות הולכת ומתקרבת לסופה, היא מעפילה לשיאים חדשים של הסתרה וחושך, כי אף על פי שאפילו שמבחינה גשמית אין גלות כמו בדורות הקודמים, עם כל זה ואולי דווקא בגלל זה צרות הנפש מתגברות כל כך. ההרחקות הרוחניות, הטלטלות והירידות שעם ישראל עובר בעיקר בכלליות וגם בפרטיות, גורמות לנו להגיע לסף קיצוני. עד שעיקר העצה שעל ידה אנו יכולים לחיות את קרבת ה' היא רק העצה של 'איה', לצעוק לבקש ולחפש 'איה מקום כבודו'.

אנו נמצאים בהסתרה כל כך חזקה, שגם אם נראה לנו לפעמים שהגענו כבר אל תכלית העליה, באמת עצם המחשבה הזו היא חלק מההסתרה הנוראית שגורמת לנו לא לדעת בכלל איזה קרבת ה' עשויה להיות. אין לנו שמוץ של מושג מה היה בעולם בעת שבית המקדש היה בנוי על תילו, איזה כבוד ה' שרר בכל העולמות כולם. ועל כן גם אותם רגעי החסד שבהם אנו מרגישים כאילו באנו אל המנוחה, הם חלק מההסתרה שהיא תוקף הגלות האחרונה.

וזהו הקושי הגדול, מצד אחד כדי להגיע ליעד הגבוה ביותר אנו צריכים לעבור ירידות הכי גדולות בכדי לצעוק איה עד קצה גבול היכולת, אך מצד שני יש קושי לצעוק כל הזמן איה ולכסוף ולבקש יותר ויותר, מחמת שהלב מתעייף והצמא והחלישות מתגברים על האדם העוסק ללא הרף רק בעבודת החיפוש.

ועל כן, בסוף הגלות שעצת החיפוש הפכה להיות עצה קבועה ותמידית, מחמת שצריך להמשיך את הארת התורה שתתגלה מתכלית הירידה לתכלית העליה, לכן עתה צריך לבקש 'איה מקום כבודו' על קיום העצה הזאת בעצמה, לבקש מתוך המקומות הנמוכים שהשם יתברך יתן לנו כוח מלמעלה לעמוד בקשרי המלחמה, לצעוק לחפש ולבקש איה מקום כבודו בלי חלישות ועייפות, ושיהיה לנו את כל התענוגים והשמחה בעבודה הזו בעצמה.

של הצעקה והחיפוש, מלאת הצימאון כיסופים והשתוקקות, הפוכה בדרך כלל משמחה ותענוג. ועל כן אין האדם יכול לעמוד תמיד בסבל הצער של הרגשת הריחוק והעמידה מתוך המתנה וציפייה בלי גבול לחכות ולהוסיף לחכות לישועת ה'.

ואם כן, עלינו להבין כיצד באמת מתוך תורה זו מתגלה הדרך של 'תוקף הגלות האחרון בסופו', ששם האדם יוכל למצוא את הדרך לעמוד תמיד על משמרתו לחפש לבקש ולצעוק איה מקום כבודו בלי גבול.

רוחניות וגשמיות

את הדרך הזו סולל מוהרנ"ת בהלכות גביית חוב מיתומים ג' בדרך נפלאה ושווה לכל נפש.

מלכתחילה, בסדר המתוקן והרגיל של דרכי הקדושה, ישנם שתי דרכים שהאדם צריך לחבר בכל עת, דרך אחת נקראת 'דרך ארץ' שהיא כוללת בתוכה את כל עיסוקי הגשמיות השונים, שמעצם בריאת העולם הם מוכרחים מצד המציאות. אבל כנגד זה יש את הדרך העיקרית שמובילה אל היעד הנצחי, לימוד התורה עבודת התפילה וקיום המצוות. דרכים אלו מרומזים בדברי רבינו בסוף התורה, שיש דרכים בגשמיות ודרכים ברוחניות.

החיבור שיש בין שתי דרכים אלו הוא חלק בלתי נפרד מדרך התורה בעצמה, אך באמת זוהי עבודה קשה. לכן כאשר האדם נמצא בעולם גשמי שמטבעו מנותק מהקשר התמידי לכבוד ה' ועבודתו, הדרך שעל ידה הוא יכול להתקשר עם כבוד ה' זה על ידי החיפוש והבקשה 'איה מקום כבודו'. זהו למעשה המהלך הגבוה של העצה לחפש איה מקום כבודו, אך עיקר העצה נאמרה בייחס לירידות ונפילות ממש למקומות המטונפים ורעים, ששם עיקר התהפכות הירידה לתכלית העליה.

כיצד דרך זו שייכת לכל אחד באופן תמידי, שהרי לכאורה ירידות ונפילות אינם מלווים את האדם בכל יום ובכל זמן? האם באמת יש השגה עליונה שהאדם אינו יכול להגיע אליה ללא שיחיה ויקיים עצה זו באופן תמידי?

יו"ל ע"י רשת הכוללים ליקוטי מוהר"ן שע"י ארגון 'לטייל בתורתו' ע"ר 580769313

קו לסלסל בתורתו | טעמו וראו כי טוב ה' 04-627-73-13

דוא"ל: LB046277313@gmail.com

הספק שבין 'תיש' ל'עז', ופתרונו הנעוץ בהרחבת גבול הכבוד באמצעות קרבן ה'עולה'

ולכן נראה שמתוך כל מהלך התורה (וכן על פי ליקוטי הלכות גביית חוב מיתומים ה"ג) אפשר להבין מחדש את שאלתו של יצחק בניסיון העקידה, ולפי זה גם נקבל פירוש חדש לתשובה שאברהם אבינו ענה לו על אותה שאלה.

יש שני דרכים בעבודת ה', דרך אחת היא לעבוד את ה' בבחינת מאמרות המתגלים, דהיינו לעשות את רצון ה' הגלוי והברור, בכל דבר לבדוק מה התורה אומרת ולעשות את מה שיש בו כבוד ה' גלוי.

יש עוד מהלך שנמצא בדרך כלל בשטחים האפורים של החיים משא ומתן, ירידות ברוחניות ואפילו נפילות ממש, שאין בהם מאמר ברור וגלוי איך צריך להתנהג, ושם כל אחד צריך לצעוק הרבה ולהשליך את עצמו על ה' למרות שהוא לא רואה כלום.

יצחק שאל "איה השה לעולה" דהיינו שהוא הסתפק באיזה אופן ובאיזה מהלך של עבודת ה' הוא צריך לעקוד את עצמו לעולה, האם הוא מקריב עכשיו את עצמו בבחינה של כבש או של עז? איה השה לעולה, הרי השה כולל בתוכו שתי בחינות, שה כבשים ושה עיזים, אז איזה קרבן הוא עצמו אמור להיות.

שורש כל הסיפוקות

וזה באמת השורש של כל הסיפוקות שיש בעולם, האם באמת צריך לעבוד את ה' במהלך של מאמר סתום או במהלך של מאמרות מתגלים, וכך גם מבאר מוהר"ת על פי הזוהר הקדוש, שעם ישראל הסתפק ושאל לפני מלחמת עמלק "היש ה' בקרבנו אם אין". ואף על פי שהפירוש הפשוט הוא שהם באמת הסתפקו אם השי"ת נמצא איתם במקום שלהם או לא, מוהר"ת מפרש שהשורש של אותו ספק היה אחר.

"וְזֶה שֶׁנֶּפְּלוּ יִשְׂרָאֵל לְסַפְּקוֹת קֶדֶם קְבַלְת הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב, 'הִישָׁה ה' בְּקִרְבָּנוּ אִם אֵין'. וְאֵיתָא בְּזֵהר הַקְּדוֹשׁ שֶׁבְּחִינַת אֵם בְּחִינַת הַקְּדוֹשָׁה הַנִּקְרָא 'ש' שׁוֹרֵה בְּקִרְבָּם. אִם בְּחִינַת 'אֵין', הֵינּוּ כְּפֶ"ל פִּי שֶׁיֵּי בְּחִינַת הַנֶּזֶל שֶׁהֵם הַתְּגַלּוֹת הַקְּדוֹשָׁה, בְּחִינַת מְלֵא כֶּל הַאֲרֶץ כְּבוֹדוֹ וּבְחִינַת אֵיהָ כְּפֶ"ל הֵם בְּחִינַת יֵשׁ וְאֵין. וּמְחַמֵּת הַיִּסּוּרִים שֶׁהֵיָה לָהֶם אִזּוֹ שְׂלֵא הֵיָה לָהֶם מַיִם. הַתְּחִילוּ לִפְלֵל לְסַפְּקוֹת וְלֹא יֵדְעוּ אִם ה' בְּקִרְבָּם"

תחילתו של הספק אינו האם ה' לא נמצא אתנו! אלא באיזה בחינה צריך לעבוד את ה', איזו בחינת קדושה שורה בקרבנו, שזוהי חקירה בדרך של 'שכלו וחכמתו', שהאדם רוצה לדעת בדיוק האם עכשיו הוא בעליה או ברידה, האם צריך 'ביטול' בבחינה כזו או 'ביטול' בבחינה אחרת...

יצחק אבינו לא נפל לספקות רעות ח"ו, הוא באמת השתוקק לפני העקידה לדעת איך צריך לעבוד את ה'.

ולכן אברהם אבינו ענה לו, "אלוקים יראה לו השה לעולה בני". בתשובה הזו מונח כפל דברים. דבר ראשון זה לא עניינך כביכול, עבודת ה' בתמימות זה לא להיכנס לכאלו דיונים, מה שהשם יתברך יראה וירצה שיעלה ממך לעולה זה מה שיהיה, ולכן באמת אפילו אם אתה לא תהיה בסוף השה, זה גם טוב וזהו כבוד ה'. אבל בתשובה הזאת כתוב משהו נוסף: השה הוא בני! עצם הצעקה שלך שאתה חפץ ורוצה ומבקש זה יותר גבוה משתי הדרכים שעליהם אתה שואל, כי בחיפוש ובתמימות שלך יחד אתה כולל את שני הדרכים ביחד, ולכן בזה בעצמו אתה קרבן עולה.

ומעתה מובן שבאמת יצחק זכה לכלול את שתי הבחינות, וזה בא לידי ביטוי בכך שלמרות שהקרבן היה בסוף 'איל' שמרמז לבחינת המאמרות המתגלים, דהיינו שבאמת היה גלוי משהו, ולכן באמת אפילו אם אתה לא תהיה בסוף השה, זה גם טוב וזהו כבוד ה'. אבל בתשובה הזאת כתוב משהו נוסף: השה הוא בני! עצם הצעקה שלך שאתה חפץ ורוצה ומבקש זה יותר גבוה משתי הדרכים שעליהם אתה שואל, כי בחיפוש ובתמימות שלך יחד אתה כולל את שני הדרכים ביחד, ולכן בזה בעצמו אתה קרבן עולה.

ענה לו רב יהודה: "הני דמכסיין מניהו מכסיין והני דלא מכסיין מניהו מגליין" - הכבשים שמצמרם או מתכסים ואורגים בגדים, הם מכוסות, אבל העיזים שאין להם צמר ואין לנו מהם שום כיסוי, לכן הן מגולות.

הרובד העמוק של המאמרות

לפי דברי רבינו זה יכול להתפרש כמין חומר!

רב זירא שואל את רב יהודה, רגע, הרי לפי מה שהסברת בתשובה לשאלה הראשונה הכבשים מרמזות למאמרות המתגלים שכל עניינם הוא גילוי, ואם כן דווקא הן היו צריכות להיות ללא זנב שמכסה אותם, ולעומת זאת דווקא העיזים שמרמזות למאמר הסתום שהוא סתום מכוסה ועלם, דווקא הן היו צריכות להיות מכוסות בזנב. דהיינו שמתבע הבריאה יש רמז הפוך בכבשים והעיזים ממה שהסברת בשאלה הקודמת?

עונה לו רב יהודה: נכון, באמת אם בוחנים את הדברים בכלליותם אתה אכן צודק, אבל דע לך שיש בכל אחד מהבחינות הללו, דהיינו במאמר הסתום ובמאמרות הגלויים גם מימד הפוך.

הכבשים הגלויים מסתירים את המאמר הסתום בעצם העובדה שהם גלויים, כי הגבול של המאמר הסתום זה המאמרות המתגלים, עצם הגילוי שהוא חייב לבוא בתוך גבול ומידה מסתיר את האינסופיות של השי"ת, ולכן הם באמת מכוסים והזנב שלהם מכסה אותם, כי אנו צריכים להתכנסות מהם, דהיינו שאנו צריכים גבולות של מאמרות גלויים כדי לצמצם את האור באופן שאנחנו נוכל להתכנסות ולהתלבש בתורה ומצוות ולכבד בכך את ה', ולכן הם חייבים לכסות את האור של המאמר הסתום (שמאיר אפילו במקומות המטופנים - שזה בדיוק התפקיד של הזנב).

לעומת זאת העיזים למרות שהם מכוסים, למרות שכל עניינם של המאמר הסתום בייחס אלינו זה העלמה, אבל באמת אין בזה צורך כי הוא מגלה את הגילוי שאפילו במקומות הכי רחוקים השי"ת נמצא ומכובד בכבוד נעלם. דווקא שם יש בחינה של גילוי מופלא, פלא שאינו מובן בשכל האנושי, שבכך ה' מתכבד יותר - בעצם זה שהוא אינו יכול להיות מושג ונגלה.

ההבדל המהותי בין 'תיש' ל'עז'

עד כאן התעמקנו קצת בפירוש השאלות והתשובות במסכת שבת, אבל עתה נתחיל לטוּשׁ בתורה י"ב ונראה היכן רבינו מזכיר אפילו ברמז את אותם שתי משפחות הצאן.

ישנם שתי מקומות מפורשים שבהם יש אזכור של כבשים עיזים ומשפחת הצאן המורחבת, ומתוכם צפה ועולה שאלה מעניינים.

בפסוק "איה השה לעולה" יצחק אבינו שואל את אביו - "הנה האש והעצים ואיה השה לעולה?"

מה זה 'שה'? שה זה שם כללי גם לכבשים וגם לעיזים (כמובא ברש"י שמות י"ב ה').

אחר כך בהמשך העלילה של ניסיון העקידה, אנו רואים שיצחק יורד מהמזבח ואברהם אבינו מוצא איל שאחוז בסבך בקרניו ואותו הוא מעלה לקרבן תחת יצחק בנו, האיל הוא הזכר הבוגר של משפחת הכבשים.

אבל כאן משהו מתחיל להסתבך, כי בתיקוני זוהר שרבינו מביא בתנב פתאום משהו אחר: "בראשית - ברא תיש, דא אילו של יצחק", רגע הרי תיש זה בכלל עז, איך פתאום האיל הפך להיות תיש?

ואם תאמרו נו מה זה משהו זה הכל אותה משפחה, אתם צודקים! אבל מה אפשר לעשות שכאן בתורה י"ב זה מאוד נפקא מינה, שהרי האיל והכבשים מרמזים למאמרות המתגלים, אבל התיש והעז מרמזים למאמר הסתום.

הספר ליקוטי מוהר"ן עמוס בציטוטים, החל מפסוקים מכל מרחבי התורה הקדושה, תורה נביאים וכתובים, ממשיך עם גמרות ומשניות ידועות, עד למדרשים שונים וקטעים שלמים מספר הזוהר והתיקונים.

ברוב המקומות אפשר 'לכאורה' להבין את מהלך התורה גם ללא פתיחה של המקור אותו רבינו מצטט, ואין צורך להיכנס ולהבין את כל הסוגייה המדוברת. בפרט שאין כל הכרח שהעניין כולו אמור להיות קשור למהלך התורה.

נכון, אם ליקוטי מוהר"ן היה עוד ספר במדף ספרי החסידות הקדושים המלאים בדברי תורה מופלאים ובהשגות אלוקות נוראות, הייחס המתבקש לאותם ציטוטים היה בדיוק כמו בשאר הספרים. ובאמת לפי זה אין עניין לפתוח בכל פעם את המקור הנדרש שהרי הדברים מבוארים וברורים.

אבל מחמת שהתורות שלו הם עמוקות ונפלאות כל כך "אֲשֶׁר לֹא נִמְצָא דְגָמְתָם בְּשׁוּם סֵפֶר שִׁיְהִיָּה דְבְּרִיּוֹ עֲמוּקוֹת נִפְלָא וְנִעִים כְּמוֹ בְּסִפְרֵי הַקְּדוֹשִׁים", על כן יש צורך להתייחס באופן אחר לכל פסוק ומאמר חז"ל וכדלהלן.

הכלל החמישי - מאמרי חז"ל

בדרך כלל כאשר רבינו מביא פסוק או משנה, הוא מביאה לצורך מסוים ומדויק, ניקח לדוגמה את הגמרא הראשונה שמוזכרת בתורה י"ב, לכאורה רבינו הביא את לשון המשנה רק בכדי להראות לנו ששורש כל הבריאה הוא הכבוד. נפלא, באמת זה כתוב שם באופן כזה או אחר בתוך דברי הגמרא.

אבל האם יש קשר בין אותה גמרא שרבינו מצטט מיומא [ל"ח] לכל תורה י"ב? האם אותה גמרא יכולה ללמד אותנו ולגלות לנו דברים נסתרים וחדשים בתורה י"ב?

זהו, שכן.

חז"ל ארבר"נ בכלל החמישי: "כל מקרא או מאמר חז"ל שמוכיח קצת מאתו לאיזה ענין טוב כוונתו על כל העניין".

ובמילים אחרות: כל פסוק או מאמר חז"ל שרבינו מזכיר חלק ממנו בשביל להסביר איזה חלק מסוים בתורה שגילה, טובב כוונתו על כל העניין - דהיינו שיש השלכות וחיזוקים נפלאים שיוצאים מאותו פסוק וכל העניין הסמוך לו על כל המאמר כולו.

אנו נתמדק בדברי הגמרא במסכת שבת המוזכרת בסוף תורה י"ב, בשתי השאלות הראשונות ששאל רב זירא את רב יהודה והקשרם לכלל הנושאים המובאים בתורה.

השאלה הראשונה ששאל רב זירא: "מאי טעמא עיזי מסגן ברישא והדר אימרי" - מדוע בטבע הבריאה כשמסתכלים על עדר צאן שהולך, העיזים הולכות בראש ואחריהן הולכות הכבשים?

ענה לו רב יהודה: "כברייתו של עולם, ברישא חשוכא והדר נהורי" - העיזים השחורות מרמזות לחושך של תחילת הבריאה ולכן הן הולכות בראש, הכבשים הלבנות מרמזות לאור שנברא אחר כך ולכן הן הולכות אחריהן.

לפי תורה י"ב מתפרשת התשובה כך: ברייתו של עולם יש בו שני שלבים מרכזיים, החלל הפנוי זה החושך ששם יש מאמר סתום, הבראשית של הבריאה זה הצמצום של החלל הפנוי (אי בעי מניה כל חללי עלמא), אחר כך נבראו כל המאמרות הגלויים, שזה האור שנברא אחר כך והוא השורש של כל המאמרות הנגלים.

וממילא מובן שהשאלה של רב זירא הייתה מדוע יש חושך וירידה בתחילה ורק אחר כך יש עליה והתגלות של אור, ורב יהודה אמר לו שבאמת גם בחושך העמוק יש הארה של מאמר סתום.

השאלה השנייה ששאל רב זירא את רב יהודה: "מאי טעמא הני מכסיין והני מגליין" - מדוע הכבשים מכוסות בזנב והעיזים אינן מכוסות בזנב?

שאלה:

מדובר הרבה על כך שכאשר הולכים עם תורה בעיון צריכים להיות ממוקדים בהבנת דברי רבינו בפשט, ולא להתעסק ברמזים וביאורים שהם בבחינת 'דרש', דהיינו שהם לא מתוך התורה בעצמה וגם אינם עוסקים בביאור עומק הפשט בדברי רבינו. ואיני מבין מה החשש, האם יכולה להיות בזה בעיה? אין מקום לסלסל ולחדש פרפראות בדברי רבינו ולעסוק בביאור מאמרי חז"ל או סוגיות על פי התורה?

תשובה:

נתחיל מהחלק השני של השאלה.

ברור שיש מקום לסלסל ולחדש ולבאר מאמרי חז"ל על פי דברי רבינו, שהרי רבינו בעצמו אמר (שיחות הר"ן ר"א) שאפשר לקחת תורה אחת ולבאר על פיה את כל התורה כולה!

אך לגבי ביאור דברי רבינו בעצמם ממקומות אחרים בכל התורה כולה, או אפילו ממקומות אחרים בתוך ספריו הקדושים, על זה כותב ראב"ן בהקדמת ביאור הליקוטים שלא זו בלבד שאין זה לימוד העיון בפשט שרבינו הזכירו, אלא שיש בזה גם גריעותא שאין כאן המקום לבארה.

שורש ההבדל נעוץ במי המבאר ומי המתבאר. אם באים לבאר איזה מאמר חז"ל או מדרש פליאה על פי דברי רבינו, אזי התורה של רבינו היא המבארת והמדרש הוא המתבאר, אך אם באים לבאר את דברי רבינו על פי מדרש או על פי איזה ספר אחר, הרי שהמדרש הוא המבאר והתורה היא המתבארת.

כאשר אנו באים ללמוד תורה בעיון וללכת איתה, מה שאנחנו חותרים ומחפשים זה להבין את דברי רבינו מצד עצמם, כפי שהוא רצה לגלותם ולבארם. ועל כן בצורת לימוד שכזו אין מקום לבאר את דברי רבינו על פי המדרש או הזוהר שהתבאר לנו על פי התורה, כיוון שהם יכולים להתבאר על פי דברי רבינו אך הם לא מבארים אותו, וכמו שאמר רבינו על הפסוקים שמביא, שהם בבחינת קרא אסמכתא בעלמא (עיון בחיי מוהר"ן ש"ס"ב).

וזהו עיקר הנקודה של דרך הלימוד מנייה וביה, שעל כך כותב ראב"ן שהוא הוציא את מהלך הלימוד הזה מתוך דברי רבינו ומוהרנ"ת, כי באמת רבינו סתם וחתם את דבריו באלפי עזקאין ובאין ספור כיסויים וחותמות שונים, אך יחד עם זאת הוא גילה לנו את הדרך למצוא קצת את פירוש עומק הפשט, על ידי הלימוד מרישא לסיפא ומסיפא לרישא באופן נפלא, שרק מי שמעיין היטב וחותר בעמקות כל דיבור וכל מילה, יזכה למצוא עושר דרכים ועצות מה שלא נראה כלל בפירוש בדבריו הקדושים.

ועל כן בוודאי שאם מתנוצץ לאדם ביאור במאמר חז"ל או משנה, או באיזה קטע בזוהר הקדוש על פי דברי רבינו הקדוש בתורה שאותה הוא לומד, הוא יכול לדבר על זה לכתוב את זה ולעשות מזה עסק, אבל אסור לנסות לומר שזהו הפשט בדברי רבינו, אלא זוהי הרחבה והתנוצצות בדרך דרש.

'איה' - ההכרה בחיסרון המקום

מבואר בתורה שהמקומות המטופים נוצרים על ידי שיש קליפה שמעקמת ומסכבת את הלב בעיקומים וסיבובים ובלבולים, בבחינת 'ונוגה לו סביב'.

על פי קשרי התורה מבואר שזה לעומת זה עשה אלוקים, כשם שיש תשעה מאמרות שמהווים בקיומם את גבולות הקדושה, כמו כן יש קליפה שאת כל הבלבולים והעיקומים היא עושה בדרך של 'סיבוב' - גבול, ובכך היא מנסה לייצר גבול ומקום לסט"א.

מדוע כה חשוב לה לייצר גבול, למה לא מספיק עצם הבלבול והעיקום של הלב? בשביל להבין זאת עלינו להעמיק במהותה של הנפילה ובדרכי תיקונה - 'איה'.

מוהרנ"ת בהלכות תולעים ג', מגלה לנו שכאשר האדם חוטא ונופל למקומות המטופים, אזי מצד המאמרות הנגלים וגבולות הקדושה אין לו תקווה, כי הוא יצא מחוץ לגבולות הקדושה שמגלמים את המקום שעד אליו הקדושה מגעת.

ובמצב כזה תקוותו היחידה היא לעלות בתכלית העליה - להגיע למקום שמצד אחד הוא קדוש אך מצד שני אין לו גבולות, ומה לקחת כח לירידה ואל המקום שבו הוא נמצא, שבאמת גם מחוץ לגבולות הקדושה ה' נמצא.

הקליפות מנסים למנוע מהאדם לעשות זאת, ולכן הם מנסים לייצר לו גבול ומקום של הסט"א, הם מנסים לתחום את הירידה שלו, ולעשות ממנה מקום של טומאה - מקומות המטופים.

וממילא כאשר האדם נמצא בתוך גבול, גבול שבסופו של דבר גם אותו ה' יוצר מהווה ומחיה, אין לו את האפשרות לעלות אל אותו מקום שבו אין גבול - תכלית העליה.

כְּשֶׁרָצָה לַעֲשׂוֹת לוֹ מְקוֹם פְּאָרְץ בְּטִנּוּפוֹ וְלִקְלוֹכוֹ, כְּמוֹ שְׁנִמְצָאִים כְּמָה וְכְמָה שְׂפִיטָא לְחוּץ לְגַמְרֵי עַל יְדֵי נְפִילְתָם וְיִרְדָתָם שְׂרָצָה לַעֲשׂוֹת לָהֶם מוֹשֵׁב פְּאָרְץ, וְזֶה פֶּאֶר לָהֶם מִחֲמַת נְפִילְתָם הַגְּדוּלָה, מֵאַחַר שְׂרָאוֹ שְׂרָחוּקִים מִכְּבוֹדוֹ יִתְבַּרְךָ, עַל פֶּן יֵצְאוּ לְחוּץ לְגַמְרֵי וְרָצוּ לִשְׂרָץ עַל הָאָרֶץ לְהִתְנַחֵם בְּזֶה הָעוֹלָם, וְתִכְפֹּר כְּשֶׁרָצִים לְהִתְפַּשֵּׁט בְּזֶה הָעוֹלָם אֲזִי מִתְגַּבֵּר בָּהֶם הַזְּהִימָא בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי בְּזֶה הָעוֹלָם בְּמְקוֹם שְׂאִין שֶׁם קִדְשָׁה מִתְגַּבֵּר בְּיוֹתֵר וְהַמַּת נְחֻשָׁה, בְּבַחֲרִית וְנַחֵשׁ עֶפֶר לְחֹמוֹ.

והתיקון הוא על ידי הצעקה 'איה', כי הצעקה 'איה' מגלמת את ההכרה הברורה בחיסרון המקום, וממילא מאפשרת לאדם לעלות בתכלית העליה.

על כן כְּשֶׁהָאָדָם נוֹפֵל לְשָׁם, חֵס וְשָׁלוֹם, כְּשֶׁרָאוֹהָ בְּעֵצְמוֹ שְׂאִין לוֹ שׁוֹם מְקוֹם כָּלָל, כִּי כָּל זְמַן שֶׁהָאָדָם בְּמִקוּמוֹת הַחִיצוֹנִיִּים אֵין לוֹ שׁוֹם מְקוֹם כָּלָל וְהוּא נֵעַ וְנִדַּ פְּאָרְץ, כִּי שֶׁם בְּמִקוּמוֹת הַחִיצוֹנִיִּים אֵין שׁוֹם מְקוֹם כָּלָל, כִּי הֵם בְּלִי מְקוֹם כָּלָל.

וְאִי אֶפְשָׁר לְתַקְּנוֹ כִּי אֵם עַל יְדֵי שְׁמַעְלִין אוֹתוֹ מִהָאָרֶץ מִבְּחִינַת מְקוֹם לְגַמְרֵי, דְּהֵינּוּ כְּשֶׁזֹּכָה לְהַבְחִין בְּעֵצְמוֹ וְיֹדַע שְׂאִין לוֹ שׁוֹם מְקוֹם כָּלָל וְכִי כְּפִי לְשׁוֹאֵל וּמְבַקֵּשׁ, "אֵיִה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ", בְּבַחֲרִית וּבְקִשְׁתָּם מִשֶּׁם אֶת ה' אֱלֹקֵיהֶם, מִשֶּׁם דִּיקָא דְּהֵינּוּ מִמְקוֹם שְׁהוּא שֶׁם וְאֵינוֹ פּוֹרֵשׁ לְצַאת לְחוּץ, חֵס וְשָׁלוֹם, וְאֵין נִתְפַּרֵּץ הַיְרִידָה לְעִלְיָה וְכִי כְּפִי לְ, כִּי זֹכָה לְבַחֲרִית אֵיִה מְאָמֵר סְתוּם וְכִי בְּחִינַת וְאֵיִה הִשָּׂה לְעוֹלָה וְכִי כְּפִי לְ.

דַּרְקָה בְּלִשׁוֹן

קשרי התורה הטמונים בדקדוקי לשונותיו

'איה' - נקודה טובה נסתרת

כותב רבינו בתורה: וְעַל פֶּן כְּשֶׁאָדָם נוֹפֵל חֵס וְשָׁלוֹם לְבַחֲרִית מְקוּמוֹת הַמְטוּפִים, וְנוֹפֵל לְסַפְקוֹת וְהִרְוָהִים וּבְלִבּוּלִים גְּדוּלִים, וְאֵין מִתְחִיל לְהִסְתַּפֵּל עַל עֵצְמוֹ וְרוֹאֶה שְׂרָחוּק מֵאֵד מִכְּבוֹדוֹ יִתְבַּרְךָ, וְשׁוֹאֵל וּמְבַקֵּשׁ אֵיִה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ, מֵאַחַר שְׂרָאוֹהָ בְּעֵצְמוֹ שְׂרָחוּק מִכְּבוֹדוֹ יִתְבַּרְךָ, וְזֶה זֶה עֶקֶר תַּקְוָתוֹ וְעִלְיָתוֹ.

מדקדוק בלשוננו של רבינו עולה תמיהה גדולה, רבינו לא כותב 'אם יתחיל להסתכל על עצמו, ויראה שרחוק מאד, יצעק איה', אלא 'ואז יתחיל להסתכל על עצמו... ויראה שרחוק מאד... ושואל ומבקש איה', ומשמע שמוכרח להיות שכל אחד שנופל למקומות המטופים בוודאי יתחיל להסתכל על עצמו ויכיר ברחוקו ויצעק איה.

וקשה, שהרי עינינו הרואות אנשים רבים שנופלים למקומות המטופים, ולא מכירים ברחוקם וקו"ו שלא צועקים 'איה'?

יותר יקשה מהו תיקונם של אותם אנשים, האם נסתרה תקוותם מפני שלא צועקים 'איה', האם רבינו משאיר גם להם פתח של תשובה ותקווה?

בהמשך התורה רבינו מגלה שכאשר האדם הולך בדרך, אזי התורה הולכת לפניו ומנחה אותו בדרכו.

אותה תורה שהולכת לפניו היא בכלליות כל התורה כולה, ובפרטיות התורה הזו בעצמה בה רבינו מגלה את ענין זה - תורה י"ב [ענין בכלל השלישי והרביעי].

ואם התורה הולכת לפני האדם לכל דרך בה ילך, מוכרח להיות שהיא הולכת לפניו גם בדרך שבצורה גלויה נראה שלא מובילה את האדם לצעקת 'איה'.

כי בתורה הנסתרת - תורה י"ב ישנם שני חלקים חלק גלוי וחלק נסתר [כל בחינה כולה מכל הבחינות], כי ישנם שתי סוגי צעקות של 'איה', צעקה 'איה' גלויה וצעקת 'איה' נסתרת.

הצעקה הגלויה היא לצעוק 'איה' בתמימות ופשיטות, שזוהי כל תורה י"ב לבקש להצטער ולהתגעגע אחר כבודו יתברך. אולם ישנה גם צעקת 'איה' סתומה ונסתרת, שכלפיה אומר רבינו שהיא קיימת בכל מצב, צעקה שלפעמים מתבטאת בצורה הכי הפוכה מבקשה וחיפוש אחר כבודו יתברך, אלא לעיתים כהוציא את עצמו מן הכלל, שאלה שמביאה את האדם לפעמים לשאול את ההיפך הגמור - 'היכן אלוך?'

ורבינו מגלה, שגם אותה שאלה היא גם צעקה של 'איה', כי גם היא נובעת מצער בקשה וגעגוע אחר כבודו יתברך.

ובנקודה הזו, חוזרת תורה י"ב לגילוי של תורה רפ"ב, שבכל מצב קיים ביהודי טוב, רק שהוא נסתר ונעלם, ותורה י"ב היא בהמשך והשלמה לכך, והיא מגלה את הדרך כיצד ניתן לעורר את אותו טוב נעלם בעמקי הקליפות, שזוהי על ידי שמגלים שזה בעצמו הוא הטוב.

לכבוד העלון החשוב:

ראשית רציתי להודות על הגיליונות הנפלאים, כל מדור אני קורא בשקיקה לפעמים כמה פעמים, זה פשוט פותח עולמות שלימים...

בגיליון 42 במדור 'לדקדק בשלשוננו' התמקדו בעניין 'בדיחא דעתיה' המוזכר בסיום התורה, ורציתי להתייחס לזה מכיוון אחר.

אמנם פשט המילים 'בדיחא דעתיה' הוא שמחה, אבל באווירת 'משכנס אדר' אי אפשר שלא לחשוב על המילה עצמה - בדיחא!

מדוע צוחקים מבדיחה? אם נתבונן בדבר נראה שזה בגלל הכיוון הבלתי צפוי שבו הסתיים הסיפור - מה שייצר את הבדיחה. בתורה כ"א רבינו אומר שלעתיד לבוא ישיגו שכל גדולתם של העכו"ם בעולם הזה היה הכל לגדולתנו ולטובתנו, ולכן 'אז ימלא שחוק פיננו' (עיי"ש). דהיינו שפשוט נבין שהכל היה בדיחא!

לעניינינו, אפשר לומר שבתורה זו רבינו מספר לנו בדיחא אחת גדולה שהקב"ה עושה מכל הרשעים הגדולים [עיי"ן היטב בכלל הרביעי], הם חשבו שהם קלקלו את העולם, עד כדי שהקימו להם בתי ע"ז. ולא הסתפקו בזה אלא 'עשו להם מושב בארץ' (ע"י ה' תולעים ג') והקימו כרך גדול של רומי, והכל בכדי לגרש את כבוד הש"ת מהעולם ח"ו.

ומה מתברר בסוף? שאדרבא דווקא כאן אפשר לגלות את הכבוד העליון והעצום ביותר! דהיינו שזה התהפך לדעתם וזה הולך להסתיים בצורה בלתי צפויה בעליל.

פשוט להתגלגל מצחוק ממה שקורה לרשעים!!!

לעובדא ולמעשה:

אנו שומעים כל הזמן הרבה סיפורי ישועות המחזקים את האמונה והבטחון בה', אבל לפעמים מתגנבת למוחנו השאלה: למה אי אפשר שהכל ילך למישרין בלי צרות ובלו ישועות...?

שאלה זו היא הן ברוחניות: למה צריך ירידות? והן בגשמיות: 'מפני מה כשהאדם מבקש מבקש פרנסה אין נותנים לו תיכף? (ראה תורה ט"ו המקושרת לתורה זו).

אבל האמת היא, שאם הכל היה הולך וזורם, אזי החיים שלנו היו מאוד משעממים ועצובים... זה היה כמו ללמוד שוב ושוב את אותו חומר בצורה יבשה ללא 'חיוש' תורה' בלי חיות וגיממאק.

בכל מה שעובר עלינו בחיים, הקב"ה רוצה שנתחדש וגם נצחק קצת!

נחמן קירשבוים
הר יונה - חריש

לכבוד מערכת לטייל בתורתו

רציתי להודות תחילה לעורכים, על השאלות הנפלאות המעוררות אותנו בכל שבוע לעיון חדש, דרך הביור בשאלה אנתנו נכנסים לעומקים ומחזות חדשים בתורת רבינו שלא ביקרנו בהם קודם. אשרי חלקם!

בנוגע לשאלה שהעלייתם, מה הפירוש בדברי רבינו 'כי כל יְאֵה יש לה מאמר וכו', ויש מאמר שפולל פלם וכו' פנ"ל"י, איזה יראות משייך רבינו לתורה שלנו, באיזה אופן ניתן לקחת את מה שלמדנו לעניין המאמרות להקיש ממנו לעניין היראות, ובפרט לגבי המאמר שכולל כולם - האם יש יראה 'סתומה' שממנה מקבלים הכל?

נראה שבכדי לנסות להבין עלינו להיכנס מעט לתורה י"ז תנינא לקמן, הגם שבד"כ לא נדרש להביא מהלכים מתורה אחת לתורה אחרת, כאן מפנה אותנו רבינו במפורש לעיין בתורה זו 'גם מה שמוכא לקמן פננן יאָה' 'רא שפֿת, שפֿ גם פֿן לָאָר, וכדברי מוהר"ת' (ליקו"ה ר"ה הל' ו', אות ז') ש"פריקין לָאָר קצת ולחפֿר התורות שפֿדפֿסו פֿלקוטי תנינא פֿמוקים זה לָה מסימן יד עד סימן י"ז, שפֿמבאָר שפֿ שפֿאָצלו זָרונו לָבְרָה הָה תוֹרָה אַחַת וְלֹא זָכינו לָבְל רק פֿסקי פֿסקי"י.

בסימן י"ז אומר רבינו כי יש כמה דברים פרטיים 'קריים' בקדושת השבת וכל אחד הוא 'דבר' בפני עצמו ('יקר' תרגום 'כבוד', 'דבר' כידוע בחי' מלכות, יראה, והם מיני כבוד ויראה הפרטיים), וע"י שיקבל השבת בשמחה גדולה עולות היראות הנפולות ונכללות בעולם החירות בבחינת 'ירא שבת'. כי בימי החול, בתוקף הירידה וההסתרה, היראות נפולות בשעבוד הכסילות, אך עם כניסת השבת, הארת הדעת העליון המתגלה שם מרימה אותן מנפילתן, וע"י היראה בשלימות, עם דעת, ע"ש בהרחבה את דבריו.

נלמד מדברי רבינו כאן בצירוף דבריו המובאים שם, כי ה'דעת' העליון המאיר בשבת, הוא המאמר הסתום 'בראשית' - 'ירא שבת', והוא אמנם סתום ונסתר בששת ימי החול אך מתגלה בשב"ק, ובהארתו עולים ונכללים אל הקודש היראות הפרטיים שהיו נתונים בעומק שעבוד הכסילות.

ומכאן נחזור לשאלתנו, רבינו אומר שמהלך עליית היראות בסימן י"ז 'שייך' אלינו לכאן המהלך העליה מהמקומות המסופנים המובא אצלנו בתורה י"ב, זה דומה ושונה ויש לימוד. דומה, בשניהם קיימת עליה מתעוררת הבלבול הספק ושיעבוד הכסילות, להדבק ולהיכלל בהארת ה'מאמר הסתום' 'בראשית'.

שונה, בתורה י"ב משיא אותנו רבינו עצות איך להקים את החיבור עם שורש הבריאה גם מהמקום הנמוך והרחוק ביותר שירדנו אליו, 'בראשית' יתפרש כאן "בְּרָא אֱלֹהִים" (תיקוה"ז בסופם, תי' ב'), השה הבהמי מתהפך ועולה לעולה, הקרבה הגבוהה ביותר, ע"י שנבקש ונוזק באמת אי"ה מקום כבודו, אי"ה השה לעולה! בכך נחיה מקום נפילתנו ונשוב להדבק בכבוד עליון. ואילו בתורה י"ז, החיבור מסתייע בעליה מימי החול לקדושת שבת, בכך שהקב"ה מרומם אותנו אליו, מלמד רבינו כי ע"י שנתעורר לקראת השבת בשמחה והתלהבות, נוכל להיכלל בהארת הדעת הסתום העליון 'בראשית', שיתפרש כאן 'בְּרָא שְׁפֶת' (תיקוה"ז ת' ט'), שלמות היראה, עולם החירות.

לעניין ההקבלה שעושה רבינו בין ה'מאמרות' 'ליראות' 'כי כל יראה יש לה מאמר', מצאנו כי אמנם כל המאמרות בהן נברא העולם בפרק הראשון של בראשית, כולם בשם אלקים נאמרו ו'יאמר אלקים וכו', אשר מרמו למידת הדין כידוע עמוד היראה. וכמוא ברש"י שם (א', א') 'ולא נאמר ברא ה' (בשם הו"ה שהוא תכלית הרחמים), שבתחילה עלה במחשבה לבראותו במידת הדין, ראה שאין העולם מתקיים.. הקדים מדת הרחמים ושיטפה למידת הדין'.

עולה מכאן, כי העולם אחר שנברא בעשרה מאמרות דין - יראות, מחכה להיכלל במידת הרחמים, וזה יהיה רק ע"י בריאת האדם בפרק הבא בפרשת בראשית אחרי מאמרות היראה, כי כל עוד 'ואדם אין לעבוד את האדמה' (שם ב' ה') לא יתגלו הרחמים ככתוב 'לא המטיר ה' אלקים על הארץ' (שם).

וזהו היסוד המונח כאן בשני המהלכים בתורת אלו שכל עוד הבריאה מהתעוררות עליון בלבד, בלא אתערותא דלתתא שלנו, הרי היא דין קשה ויראות נפולות, ומלמד אותנו רבינו שמיטוק הדין - החיות החיות האמיתית - ושלימות היראה, זה יקרה כשאכן נתעורר לעבודתנו - לחפש, לבקש, ולזעוק משם 'בצר להם' אי"ה מקום כבודו! ויהי רצון ונתחדש כלנו בהשבת היראה לשרשה העליון.

ש. י. ב.
ירושלים

אשרי תמימי דרך

השבוע יו"ל המגזין הנפלא 'אתהלך' מבית הארגון הנועד בשערים 'תמימי דרך', הפועל ללא לאות למען החדרת הלימוד וההליכה עם תורות רבינו בעיון.

בעלון מלא בכל טוב זה, תוכלו למצוא מאמרים עמוקים יחד עם ראיונות מרתקים וסיפורי התקרבות נפלאים, שנסובים כל כולם סביב העניין הנשגב של ההליכה עם התורות בעיון לעובדא ולמעשה.

כל צמא לכו למים! כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים.

החוברת מופצת השבוע בכל ריכוזי אנ"ש בארץ ובעולם.

כנס מגידי השיעורים

השבוע התקיים כנס מיוחד לכלל מגידי השיעורים בישיבות ובקבוצות השונות, אשר במהלכו קיבלו מגידי השיעורים הדרכה וכלים נחוצים לשיפור איכות וטיב השיעורים.

בכינוס דובר רבות גם על חשיבותה של התפילה וההכנה של המגיד שיעור בינו לבין עצמו לקראת השיעור.

הנוכחים יצאו מן הכינוס מתוך תחושת שליחות והתחזקות בהפצה.

ראו זה חדש!

בימים הקרובים יופצו בעז"ה בכל רחבי הארץ חוברות לימוד לתורה נ"ו. בתורה הנוכחית יופצו שלוש חוברות שונות, שימו לב להבדלים הבאים:

חוברת א' - בגודל גדול עם שלוש צורות שונות של התורה, ליקוטי תפילות, קיצור ליקוטי מוהר"ן, כל הליקוטי הלכות על התורה, ודפי כתיבה. חוברת ב' - ליקוטי מוהר"ן בפורמט כיום עם ליקוטי תפילות

חוברת ג' - לאור בקשת הלומדים להוציא את חוברת מבוא המקראות בשלב מוקדם, אנו מוציאים חוברת מיוחדת על התורה, שבה תופיע התורה באותיות גדולות, כל הפסוקים הגמרות והמפרשים, והשיחות השייכות לתורה - מגיד שיחות.

השאלה השבועית

רבינו מגלה בתורה שכאשר נופל למקומות המטונפים, ואזי מתחיל להסתכל על עצמו ורואה שרחוק מאוד מכבודו יתברך ושואל ומבקש איה מקום כבודו, וזה עיקר תיקונו ועלייתו.

ולא מובן, מה ההכרח שכשיפול יתחיל להסתכל על עצמו ולצעוק 'איה', והרי רבים הם שנופלים ולא מסתכלים על עצמם וצועקים 'איה', ויותר יקשה מהו באמת תיקונם על פי התורה, האם אבדה תקוותם ח"ו?

ניתן להשיב בקו 'לסלסל בתורתו' ובכתב למדור 'אז נדבר'